Ч. 220 (10.603). Львів, субота 3. жовтня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Місяць книжки.

Львів, 2. жовтня 1925.

Минулого року святкували ми 350-літній ювилей українського друкованого слова; минулого року шанували ми память першого українського друкаря Івана Федорова, що в р. 1574 випустив у Львові першу українську книжку; минулого року Загальний Збір Товариства „Просвіта“ постановив проголосити місяць жовтень місяцем української книжки.

Саме стоїмо на порозі того місяця, присвяченого пошануванню книжки. А те пошанування можемо висловити тільки єдиним способом: — поширенням її в найдальші закутини Землі Української.

Кождий культурний народ шанує своїх славних людей: історичних діячів, витязів, поетів, письменників, творців нового життя. Шанує їх діла, вчинки, досягнення, єднається з ними в одну цілість, творить безперервний ланцюх, що єднає нинішнє з вчорашнім, що відтворює історично-культурну безперервність життя нації.

Тим більше повинні ми шанувати книжку, яка відтворює ті діла й досягнення, яка вчить нас, як жили та розвивалися минулі покоління, яка навчає нас, як жити й розвиватися нам в гармонії з духом часу, з постулятами нової доби, як піддержати й зміцнити ту нитку, що вяже нас в одну цілість, в одну громаду.

Книжка! Чиж не відтворює нам вона думки і змагання цілих століть, передових діячів людства в цілім поході століть? Чиж не напоює вона нас нектаром знання великих творців, фільософів, учених? Чиж не прояснює вона нам таємниці буття і світоглядів? Чиж не відкриває всю широчінь всесвіту? Чи не єднає нас з мертвими?

Книжка на перший погляд мертва річ, ланцюх чорних рядків, повязаних дрібними буквами. А прецінь вона вічно жива, безсмертна, що переживає цілі покоління, цілі століття.

Ще більше значіння має книжка для поневоленого народа, бо вона є тим звеном, що лучить громадян одної нації, що говорить про її невмирущість, що відкриває нові горизонти, що піддержує віру й надію в краще майбутнє.

От чому книжка, **українська книжка** заслугує на пошану, на близьке споріднення з нею, бо вона є цементом нашої культурної єдности, наглядною печаттю творчости нашого духа і наших дослідів та досвідів.

Як же маємо проявити нашу пошану до книжки, як маємо засвідчити нашу культурність?

Поширенням на протязі жовтня тієї книжки, української книжки в найдальші закутини, під сільські стріхи, в ремісницькі варстати, в фабричні заводи. Книжка між нарід! — ось клич, який повинен лунати на протязі цього місяця. Всі — і так нечисленні українські книгарні повинні бути просто в облозі, всі наклади повинні бути вичерпані, щоби створити місце й матеріяльну базу під нові книжки, нові наклади.

Одначе нехай ніхто не думає, що місяць української книжки є виключно місяцем популярної книжки, книжки — як кажуть — „для народа“. Ні, це є місяць загального пошанівку української книжки. Наша інтелігенція має обовязок не тільки дбати про те, щоби книжка поширилася між народом, але має сама дати приклад свого відношення до тієї книжки. Прикро до того признаватися, а одначе так є, що українська інтелігентська хата майже нічим не зазначує свого національного характеру. Можна перейти всю нашу територію здовж і впоперек і рідко прийдеться стрінути хату з українськими книжками, з домашньою бібліотекою, а прецінь — як казав римський фільософ Сенека — „життя без книжок є смертю й могилою для живих людей“.

„Ми втратили апетит до друкованого слова — твердив відомий український публіцист і критик А. Ніковський. — А міжтим якраз тепер книжка являється найбільшим піоніром українського національного відродження, будителем живого духа, носієм культурних цінностей, так потрібних для нашої попаленої і потоптаної народньої ниви“...

Той апетит треба нам на ново збудити, треба в українській хаті відвести книжці почесне місце, треба засвідчити, що та хата не є хатою анальфабетів, тільки культурних людей.

І ще одно: буваючи в українських хатах, можна побачити там деякі книжки, але звичайно польські, страховиті польські переклади. Через них польщина втискається всіми щілинами в організм нашої інтелігенції, в її світогляд, в її духову структуру. А прецінь колиб українська книжка мала більше прийняття серед загалу, і то в першу чергу інтелігентного, то замісць кількох дихавичних видавництв у нас істнувалиб великі накладні, що випускалиб великі наклади власної й чужої перекладної літератури.

Таж нас 7 міліонів лише під Польщею. Сім міліонів, але книжка, видана в пятьох тисячах примірників розходиться на протязі ...двацяти літ. Таж дрібно-хліборобська Данія з $3^{1}/_{2}$ міл. населення має могутні накладні, тисячі книгарень, чудові видавництва з усіх ділянок життя. Таж і міліонова Естонія нас випереджує на полі видавничого руху. Чехія видає річно шість тисяч книжок в міліонових накладах. А ми, нас прецінь сім міліонів. Маємо слушні вимоги до місця в сімї вольних народів, але перш усього мусимо завоювати власними засобами місце в сімі культурних народів.

Правда, важкий час тепер. Одначе всетаки мусять найтися засоби на найконечнійші потреби. Книжка в культурної людини належить до потреб **першої необхідности**.

Ось над чим нам слід подумати і що нам треба здійснити в місяці жовтні, в місяці української книжки.

Перед новою конференцією.

Мов у кепськім кінематографі. — Неактуальні домагання. — Німці таки поїдуть... — Становище їх у Льокарно.

Телеграми, що інформують щоденно часописного читача голодного на сензації, мають дуже покривлене обличча, коли вони торкаються такої поважної та далекосяжної справи, як забезпека европейського миру. Вони подобають у дечому на затерті фільми у дешевих кінематографах, або навіть на кепські фільмові тексти, яких автори не дуже журяться про звязуючу нитку поодиноких картин, а вдоволяються „моральною наукою“, що має прийти на самім кінці, в останній картині.

Всі ті, що з напруженням чекають на вислід нинішніх переговорів европейських держав, а не вдумуються глибше в причини дивних їх взаємин, можуть уявити собі, що остання конференція стане саме такою розяснюючою картиною, яка звяже в одну цілість усі попередні. У тягу історичного розвитку народів такі картини можна бачити щойно з дуже далекої перспективи. Сучасні події рідко можна схопити як готову фільму.

Такі рефлексії виринають у звязку з щораз новими звістками про найблищу нараду міністрів закордонних справ у Льокарно. Як розуміти відповідь французького уряду устами Бріяна, що пункти, які виставляє Німеччина перед цею конференцією, є неактуальні, бо не мають звязку з проєктованою нарадою? Невжеж Німеччина сама не орієнтується, про що ітимуть розмови вже позавтра в Швайцарії або в останній мент хоче тільки прикинутись наївною? Діло в тім, що вся дискусія про завтрішній мир кружляє, мов лилик, довкола военного побоєвища. Переможці хотять добути від Німеччини ще одно признання, що вона признає стан витворений здобутками війни. Німецький амбасадор у Парижі, Геш, відповів дуже влучно представникові французького уряду, що коли Німеччина вступить до Ліги Націй без ніяких застережень, себто на умовинах предложених їй союзниками, тоді вона підпише, тим самим, вдруге мировий договір.

На німецьке повторення домагань з перед року, що згадували про припинення військової контролі та відповідальність Німеччини за війну, Бріян відповів, що французький уряд виразно зазначив основи конференції в Льокарно: — Версайський договір має бути ненарушений. З цього виходило би, що Німеччина не має над чим радити. Або вона виконає зобовязання договору або ні; в цьому другому випадкові — нехай союзники пробують її приневолити до послуху. А проте ми чуємо одночасно, що німецький уряд приймив до відома останні заяви французького уряду і — німецькі делегати виїджають на Льокарнські наради. Чи на те, щоби там ще раз повторити прилюдно свої претенсії і доказувати їх доцільність?

Уся ця диплеоматична гра полишає враження, що кожна з держав хоче продовжувати дискусію, навіть не маючи надії на її успіх, тільки на те, щоби виграти на часі, — може за цей час прояснится загальна політична ситуація. Зрештою держава, що зриває переговори, мусить бути приготована на дальші наслідки цього кроку і мати вироблений плян дальшої акції. А саме цього пляну не в силі була би перевести нині ні Франція, ні Німеччина, обі однаково залежні від неясного становища Англії, що грає ролю закулісового посередника у нових европейських констеляціях.

Німеччина у відношенні до питання забезпеки найдеться в Льокарно менше-більше в такій самій ситуації, як минулого року у Льондоні до питання воєнних відшкодувань. Вона матиме перед собою надто багато виглядів на розвязку деяких політичних питань, щоби зректись ще одної виміни гадок. Кабінет Лютра силкуватиметься виторгувати деякі заяви, що вдоволяли би всі німецькі партії і що могли би замаскувати уступки, які він буде приневолений сам зробити в деяких основних пунктах. Франції добре відомо, що всі Німці хотіли би почути заяву союзників про їх невинність у спричиненні війни і про хутку евакуацію кольонської смуги.

Та як погодити ці домагання з 231 статтею Версайського договору, підписаного Німеччиною, де кажеться, що „Німеччина признається... до шкоди спричиненої війною, яка була накинена Німеччиною?... Їх можна розяснити тим, що французький уряд давно вже признав повну нереальність численних статтей Версайського договору, але не в силі жертвувати всіма його здобутками. Колиж відкидає теоретичні принципи німецького уряду, такі як вина за війну, а проте хоче з ним далі продовжувати розмову для виєднання згоди, то значить, що його потрібує для вдержання Версайського договору.

По широкому світі.

В Єрусалимі на „судний день“ поліція перервала Жидам молитву під „плачучою стіною“, зігнавши їх з крісел та лавок. Губернатор Шторр заявив на скарги Жидів, що старий турецький закон забороняє Жидам користуватись цими місцями.

Франко-американські переговори в справі воєнних довгів добігають до кінця, але без ніяких конкретних звісток про їх стан. Кайо, фр. мін. фінансів, уже назначив день свого відїзду. Сподіваються, що Французи одержать обниження процентів.

Франц. рада міністрів приняла до відома резигнацію ген. Ліоте, головного полководця в Мароккові, висловивши йому подяку за його заслуги.

Муссоліні має бути по звісткам англійських часописів поважно недужий, але скриває стан свого здоровля. Потвердження цієї звістки покищо нема.

Польща і С. Р. С. Р.

Після відвідин Чічеріна у Варшаві.

Голоси польської преси.

Польська преса всіх напрямків посвячує цілі сторінки оцінці значіння відвідин Чічеріна у Варшаві, навязуючи до його заяв і тоастів. Подаючи понизше у знаменних цитатах коротенький перегляд голосів найповажніших органів польської громадської думки, можемо найкраще добачити, які величезні і ріжностороннї надії покладає Польща на раптову приязнь цілком несподіваного союзника, лаяного ще вчора за всі заставки як найнебезпечнійшого, запеклого, безпардонного й підступного ворога.

Найбільш захопленими є органи ендеції, яка все бачить у візиті Чічеріна здійснення своїх завітних мрій: опертя Польщі об Росію. „Газета Варшавска" (центральний орган Звйонзку Людово-Народового) не находить слів похвали для заяви Чічеріна:

Якщо п. Чічерін заявляє нині, що радянський уряд має програму зближення поміж Росією та Польщі, ба навіть „створення дужої і тривкої приязни", і в додатку розуміє, що умовою виконання цієї програми є „розвязка низки практичних і конкретних питань" поміж двома державами, то безумовно ціла Польща привітає з високим задоволенням таку ініціятиву радянського уряду, який є для нас урядом Росії. Бо кожний мусить признати, що ми зрозуміли раніще і глибше, ніж російський народ, як „велике значіння для міжнародніх взаємин" може мати зближення поміж Росією та Польщею, і якою „життєвою необхідністю" для Росії і Польщі є „створення сильної і тривкої приязни...". Тому теж хочемо трактувати вчорашню заяву п. Чічеріна не як хвилевий дипльоматичний маневр, але як політичну і практичну програму радянського уряду у відношенні до Польщі, програму тривкого порозуміння, „відповідаючого великим і незмінним інтересам обох наших країн", як висловився у своїй промові мінїстр Скшиньскі. („Газ. Варш." з 29. вересня, передова стаття п. н. „Заява п. Чічеріна").

А для ще сильнійшого замаркування своїх почувань поміщує „Газ. Варш." у тому самому таки числі кільометрову патетичну апострофу відомого ельокубриста Адольфа Новачиньского „На виїзд Ю. Чічеріна".

...Минулого тижня на ювілею Петроградської чи Ленінградської Академії серед 200 европейських учених, що приїхали на те 200-ліття, спеціяльно сердечно й офіційно була приїнята найславетнійша й найбільша Полька наших часів — Кюрі-Склодовска. Маймо надію, що з такими почуваннями, з якими вона виїжджала з Пітера, з такими буде теж виїжджати з Варшави комісар заграничної політики Унії радянських Республик.

Тої самої, що „Газ. Варш.", політичної фізіономії львівське „Слово Польске" вдарило в не менш урочистий тон:

Ідея польсько-російського зближення з погляду велико-державницьких інтересів Польщі, підкреслювана нами від ряду літ як історично-природна необхідність, як що наша відроджена держава має встоятися і змагати до могучости, находить потвердження „з тої сторони", якій життя і дійсність наказує втілювати ідею в діло. Наша заграничка політика має перед собою після подій останніх днів завдання небувалої історичної важности, до реалізації яких мусить приступити з виїмковою вмілістю, енергією і увагою, просто з виїмковою свідомістю історичної відповідальности. („Сл. п.") з 2. X. ц. р. вступна стаття п. н. „По деклярацїях п. Чічеріна").

Орган „польського Стіннеса" Корфантого „Ржечпосполіта" займається зокрема враженнями варшавської візити Чічеріна за кордоном.

Для Польщі найцінніша — негайна користь виходить зі зіставлення політики Берліна і Москви в справі пакту безпеки. Німці, хотячи позискати упривілейоване становище в Лізі Націй, змагають до поладження ст. 16. пакту Ліги, щоби добути більшої свободи рухів відносно Польщі. Тому воюють головно аргументом, що в разі нападу Совітів на Польщу, Німеччина стала би полем боротьби, а бодай перемаршу чужих військ. Тимчасом побут п. Чічеріна у Варшаві і складені тут деклярації доказують, що на ніякі польсько-радянські конфлікти взагалі не заноситься. Пан Штреземан не може бути вдоволений з цього. Друга негайна користь — це користне враження, яке візита п. Чічеріна зробить у Парижі. Для Франції польський союзник, який є в гарних відносинах з Росією, є багато вартісніший від союзника, котрого східні і західні границі є тереном тертя і кипіння. Факт, що польська дипльоматія власними силами довела до варшавської манїфестації в так добре психольогічно вибраній хвилині — безумовно причиниться до збільшення її престіжу. („Жечп." з 1. X. „По візиті п. Чічеріна" — допис париського кореспондента Каз. Смогоржевского).

А проте всі ті виводи є лише теоретичними комбінаціями, що в темряві нащупують ґрунту. Фактично польські публіцисти були так несподівано заскочені приїздом Чічеріна, що ще й тепер, після усіх деклярацій, промов і офіціяльних комунікатів, виявляють подиву гідну здезорієнтованість щодо тих самих хвилюючих їх питань.

І так демократичний „Курєр польскі" є діяметрально иншого погляду щодо ініціяторів звороту польсько-радянських відносин, ніж тільки що наведений погляд п. Смогоржевского, вихвалюючого „власні сили" польської дипльоматії.

Передусім вже зі самої стилізації обох тоастів, — яких загальні лінії є, очевидно, рівнобіжні, — з самих наголосів, покладених п. комісарем заграничних справ на поодинокі точки спільного розумування, видно, що ініціятива переведженого порозуміння між обома державами вийшла з Москви.

Дальше „Курєр польскі" цікавиться ролею, яка призначена Польщі для відіграння в новій ситуації.

Перед війною для означення тої позиції (усії. Польщі — пр. Ред.) вжито би безумовно образового вислову язичка при вазі. Був це термін відповідний в епосі, в якій — як гарно сказав п. Скшиньскі у Женеві — „рівновага означала лише ривалізацію, balance of power тільки напруження, а забезпеки ставали визовами". Що Польща не розуміє своєї ролі в такий спосіб, свідчить про це вчорашній тоаст нашого міністра заграничних справ. А відповідь п. Чічеріна доказує і в цій точці повну однозгідність. Не язичком при вазі, а необхідним чинником пацифікації Европи є Польща, — чинником, якого при ніякій спробі відбудови Европи не можна проминути. („Курєр Польскі" з 29. IX. вступна стаття п. н. „Вчорашні тоасти").

Тимчасом цілком близький своєю політ. фізіономією до „Курєра польского" — „Курєр Поранни" того самого дня глядить на ту саму справу з багато більшим скептицизмом. Правда, і „Кур. Пор." застерігається проти ролї язичка при европейській вазі.

Хто гадає, що станемо в чужих руках атутом, який позволяє виграввати себе нині проти Англії і Німеччини, завтра проти Франції, позавтра проти Рад. Републики, той мусить розчаруватись.

А проте автор лякається, що якраз большевики глядять на Польщу, як на такий атут, отже не поділяє певности цитованого вгорі „Курєра Польского" про однозгідність поглядів на ролю Польщі пп. Скшиньского й Чічеріна.

...Погрози, що їх ще так недавно большевицька преса кидала під адресою Чемберлена і „пересторогн" уділювані Польщі, щоби вона перестала бути знаряддям в руках „англійських авантюристів", свідчать пророчисто, що в очах урядової радянської політики є досіль трактована як поле досвідів для маневрів політики европейської.

І автор ставить большевикам ріжні й великі вимоги, без сповнення яких виключає успіх і тривкість радянсько-польської приязни. Таким кінцевим побожним бажанням є дезидерат:

Якщо ідеалом червоних володарів нинішньої Росії не перестає бути світова пожежа, яка своїм полумям має в першу чергу огорнути сусідський край, то польсько-радянське порозуміння мусить почасти від ліквідації ідеалу. („Кур. Пор." з 29. IX. вступна ст. А. Свіпінського п. н. „Супроти візити п. Чічеріна")

І здається, що саме в цім побожним бажанню криється „камінь преткновенія", об який мусять перекинутись усі мрії про згоду і приязнь між Польщею та Союзом Рад. Републик, бо камінь цей — є фундаменталлним каміном цілої ідеольогічної будівлі комуністичної держави.

Нові повновласти для Троцького.

Інформації англійської преси.

Англійський консервативний щоденник „Морнінг Пост" подає сенсаційну вістку про те, що всесоюзний радянський уряд рішив шляхом окремого декрету створити нову свою експозитуру торговельно-концесійного характеру в Льондоні.

Як відомо, в Москві істнує під головуванням Троцького найвищий концесійний комітет. Його єдиною метою розглядати конкретні пропозиції европейських і американських капіталістів на промислові, рільні та копальняні концесії в СРСР і їх приймати або відкидати. Ось саме філію того концесійного комітету мається відкрити у Льондоні. На чолі її стане голова і двох радників. Всіх їх призначить особисто Троцький. Комісія дістане далекойдучі повновласти та право кооптації нових членів у характері експертів. Всі її вчинки буде нормувати головний концесійний комітет із Москви. А практично буде вона розглядати і затверджувати концесійні оферти англійських капіталістів і консорцій. До її компетенції належатимуть також справи творення мішаних англійсько-радянських торговельно-промислових спілок на території радянського союзу. Льондонська комісія буде прослідживати і фінансову спроможність та силу усіх англійських кандидатів на отримання концесій. Щойно після прослідження фінансової спроможно-

ІВАН НІМЧУК.

Церква св. Варвари у Відні.

(З приводу 150-літніх роковин передання її гр.-католикам і 140-літніх роковин віденської гр.-кат. парохії.)

I.

З минулого церкви й парохії.

В часах, коли над українським національним організмом нависли чорні хмари, коли супротивні хвилї й бурі підривають самий корінь нашого істнування, добираючись уже до самої душі українського народу, — приємно спинитись думкою на одній нашій фортеці за кордоном, що вже стопятьдесять літ служить вірно духовим потребам українських емігрантів. Служить і з успіхом береже емігрантську масу перед заливом чужого моря, перед безповоротним затопленням в його ненаситних, все чужинецьке нівелюючих глибинах. Фортецею тою є невеличка церковця св. Варвари в I. окрузі Відня (I. Постгассе 8).

Церква св. Варвари і звязаний з нею конвікт або семинар для питомців гр.-кат. обряду, т. зв. Барбареум, відіграли в українськім національнім житті величезну ролю. Ролю важного релігійного й культурно-просвітного осередку, в якому все живим живчиком било українське життя, й ролю неоціненого посередника між Сходом і Заходом, між культурою і творчістю нашого народу з одного, й культурою та творчістю Відня, а з тим і цілого Заходу, з другого боку.

Початки церкви св. Варвари датуються від половини XVII. століття. Вона збудована як конвікторська лат. церков (костел) Єзуїтів 1652 р., патроном її стала св. Варвара. Звідси й назва пізнійшого семинаря: Барбареум.

Після прилучення Галичини до Австрії (1772) виявилася потреба кращого вишколення й більшої освіти гр.-кат. духовенства. Тому вже дня 7. X. 1775 р. появився надворний декрет цїс. Марії Тереси, яким церкву разом з конвіктом передано в посідання основаного тоді гр.-кат. семинаря ім. св. Варвари у Відні, що його призначено для приміщення питомців гр.-кат. обряду з цілої монархії, отже для Українців з Галичини й Закарпаття, для гр.-кат. Румунів, Мадярів і Хорватів. Очевидна річ, що український елемент мав у ньому домінувати (Українці мали забезпечених 26 місць).

З часом зайшла потреба своєї церкви для тих нових горожан гр.-кат. віроісповідання, що їх чи то змінені політичні обставини, чи військова служба заганяли до столиці. І хоч цісар Иосиф II. разом з иншими монастирями в Австрії зніс був і семинар св. Варвари, то сам він, після особистих відвідин церкви, надворним декретом з 20 IV. 1784 р. проголосив її парохіяльною для католиків грецького обряду всіх національностей. Таким чином церква св. Варвари у Відні є в руках гр.-католиків кругло 150 літ, парохіяльною — понад 140 літ.

Довший час юрисдикція парохії розтягалася тільки на гр.-католиків Відня з тим, що парох церкви був обовязаний заспокоювати релігійні потреби кожного гр.-католика й поза Віднем, себто в австрійській провінції, на його бажання. Завдяки заходам свідомих своїх завдань парохів повелося з часом поширити юрисдикцію парохії на всіх гр.-католиків Відня й околиці, через що претенсії ріжних лат. парохів до наших людей втратили всяку основу. Так само дякуючи заходам парохів, підпертим чисельною перевагою гр.-католиків української народности, церква здобула собі скоро чисто український характер, що його задержала в повній силі до сьогодня.

А були віденськими парохами в більшости люде, що розуміли добре свою задачу на чужині. Дехто з них має справді великі заслуги не тільки на українськім церковно-релігійнім, але й на національно-культурнім полі. Так уже перший парох, Василіянин Єронім Стрілецький (1784—1804), заложив велику бібліотеку, що стала основою капітульних бібліотек в Перемишлі й у Львові; він написав граматику української мови, що була першим підручником конвіктистів. Підкарпатський Українець Іван Ольшавський (1804—1813) та д-р Іван Снігурський (1813—1818), декан віденського теольоґічного факультету й пізнійший епископ у Перемишлі, стояли все на сторожі чистоти гр.-кат. обряду, перший причинився до утревалення українського характеру парохії, другий зумів поширити юрисдикцію її на всіх гр.-католиків Відня й околиці. Іван Фогорошний з Підкарпаття (1818—1834) — автор української граматики для Угорщини; він перший подумав про гр.-кат. капелянів для українських жовнірів і видав для них перший молитовник. Петро Паславський (1835—1847), як і инші, плекав усіми силами хоральний спів, чим притягав до церкви навіть ріжних визначних чужинців. Він виступав гостро проти польських патріотичних затій в семинарі, в чому добачувано навіть причину його трагічної смерти *). Дальші парохи йшли по собі в такім порядку: Д-р Спірідіон Литвинович (1848—1857), професор теольоґічного факультету у Відні,

*) Паславського знайдено вбитого в церкві перед престолом. Убийником був правдоподібно дяк Теодор Ковтчук recte Ковальчик, одначе мотиви убийства не зовсім ясні. Дехто думає, що це сталося з намови Поляків, які хотіли позбутися небезпечного противника на віденському ґрунті, дехто уважає це убийство особистою помстою дяка, якому парох за мало платив. Про це докладнійше: Д-р К. Студинський „З пожовклих листів" Львів. 1917.

сти вона буде підготовляти контракти та умови.

Аналогічно до льондонської створено вже такі комісії у Берліні та Парижі. Це доказує — пише „Морнінг Пост“ — що Троцькому нарешті вдалося осягнути те, чого він добивався вже від кількох літ, тобто якнайблищого контакту з небільшовицьким світом.

Знowже польська преса інформує, що в найблизшому часі приїздить до Москви для безпосередніх переговорів із Троцьким у справі концесії делегація Злученого Ню-Йоркcько-Чікагського банку (найбільший робітничий банк у Злучених Державах), що розпоряджає великанськими капіталами. Якщо це правда, то кроки цего банку були би першими з боку американського зорганізованого капіталу в напрямі нав'язання близших господарських стосунків із СРСР. Та це виключно приватні почини приватного, хоч і зорганізованого капіталу — але від них не так то вже далеко до нав'язання офіціяльних зносин між Америкою та СРСР.

Константинополя або до Пірея, де його переладують на єгипетські кораблі.

Українізація на Одещині.

Окрема комісія по перевірці українізації прослідила стан українізації у цілому ряді одеських установ а також в установах одеської округи. Комісія ствердила, що українізація посувається вперед дуже слабо. На 6.294 урядовців заледве 46 опанувало українську мову вповні. За те 4.661 урядовців не знають цілком української мови. Комісія рішила утворити у кожній установі органи, які будуть спеціяльно слідкувати за перебігом українізації. Співробітників, що не знають і на протязі означеного часу не вивчаться української мови, буде постепенно звільнятись з посад. („Правда“.)

Радянська Україна.

Будова нових шахт у Донбасі.

У Донецькому басейні наміряють побудувати 26 нових шахт. У справі тої будови приїхав до Харкова ленінградський професор Бокій. Він заявив представникам преси як спеціяліст, що для підбору найвідповідніших місць під будову шахт буде зорганізована окрема комісія для геольогічного досліду Донецького басейну. На нових шахтах мається змеханізувати всі процеси добування. Кожна шахта зможе давати по 100—500 тисяч тон та обіцяється пересічно при коштах 5-ти міліонів рублів. Побудування шахт замічено довершити на протязі 5-ти літ, при чому, на думку професора, її можна буде зреалізувати виключно силами СРСР.

Український експорт до Греції.

З Одеси повідомляють, що в останніх часах сильно зросли торговельні взаємини України з Грецією. На протязі останнього року торговельне представництво продавало на грецькому ринку збіжжа, худобу, домашню птицю, сірники, масло, дерево, оселедці, рибу та инші продукти. Разом продано в Греції товарів на суму 1,670.000 карбованців. Крім цього запродано Греції на протязі останнього року 25.000 тон цементу і 10.000 тон донецького вугілля. Радянський Союз займає на грецькому ринку шесте місце щодо імпорту. Греція дуже заінтересована зокрема українським збіжжам і на цей рік хоче ввезти його 200.000 тон. 30% того збіжжа привезуть радянські кораблі. Цього року, значить осінью, продано Греції вже частину ячменю а по ній прийде пшениця для приватних фірм. („Правда“.)

Український промисл у 1925—26 р.

Як відомо, весь фабричний промисл у Донецькому басейні сконцентрований в руках трестів. Сталевий трест передбачує на 1925—26 операційний рік виріб чавуна на суму 99 міліонів пудів, сталі на суму 71 міліонів пудів. Всього працювати буде у слідуючому році 18—20 великих гут. Для побільшення виробу сталі набувається ізза кордону фабричного приладдя на суму 16 і пів міліона карбованців. Полудневo-рудний трест має піднести в операційному році 1925—26 добування руди до суми 200 міліонів пудів. Для того тресту замовлено за кордоном копальняного приладдя на суму пять міліонів рублів. У цьому році буде занятих у копальнях того тресту 12 тисяч робітників. Будуть урухомлені також нові копальні в числі пяти. У т. зв. марганцевому районі буде чинних три копальні, які дадуть 30 міл. пудів руди, отже вдвоє більше ніж перед війною. („Правда“).

Побільшення числа сільських громад.

Центральна адміністративно-територіяльна комісія при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті в Харкові рішила поширити сітку сільських громад шляхом виділення на Україні 1.057 нових громад. Таким чином пошириться теж сітка нових сільських рад. Організація нових сільрад має бути закінчена з кінцем жовтня. („Правда“.)

Донецьке вугілля йде до Єгипту.

З Одеси повідомляють московську „Правду“, що через тамошню пристань вивезено з початком вересня п. р. 25 тисяч тон вугілля до Олександрії. На радянських кораблях повезуть те вугілля тільки до

Л. Буржуа.

Смерть великого політика та пацифіста.

У Парижі помер один з сеніорів французької політики Леон Буржуа, у 74-ім році життя. Відомий як президент сенату з 1921 р., лавреат Нобля (нагорода за працю в користь загального миру), один з перших творців Ліги Націй, член французької Академії („безсмертних“), делегат Франції у гагськім трибуналі, автор численних суспільних та правничих творів.

Ось коротка політична його каріера: в 26 р. життя — адміністративний урядовець; в 36. префект поліції в Парижі; від 37 р. посол, радикал. В рр. 1890—2 був міністром освіти, в 1893 — мін. справедливости; в 1895 — премієром, спершу з портфелем внутрішніх справ, пізнійше закордонних; в 1898 — міністр освіти; в рр. 1902 до 1904 президент парляменту; в р. 1905 — сенатор; в 1906 — мін. зак. справ; в 1912 р. — мін. праці, в рр. 1915—16 (підчас війни) — мін. без портфеля; як бачимо — перейшов майже всі ділянки спільного життя. Вже в р. 1910 видрукував свій твір „За Лігою Націй“, в якому боронив ідеї примусового мирового трибуналу для вирішування воєнних конфліктів. Він був прихильником створення міжнародньої збройної сили, яка могла би реально переводити рішення гагського трибуналу миря. Підчас мирової конференції, на якій

пізн. львівський епископ, від 1864 р. галицький митрополит; Микола Нодь з Підкарпаття (1857—1862); д-р Яків Ціпановський (1863—1874); д-р Юліян Пелеш (1874—1883), історик гр.-кат. церкви, пізн. перший епископ у Станиславові, помер на становищі епископа перемиського; д-р Теофіль Сембратович (1883—1899); Іван Ших з Буковини (1903—1914), помер на становищі пароха Жидачева в 1914 р.; д-р Иосиф Жук (1914—1920), тепер в Америці; д-р Мирон Горникевич, від 1923 р. З них найбільше заслужений без сумніву Пелеш, бо він є автором великої історії унії гр.-кат. церкви з Римом (Geschichte der Union), а всі вони разом були гарними проповідниками і дбали про чистоту української мови, впливаючи ось-так і на духовенство в краю. Копітар щойно в гуртку при церкві св. Варвари довідався, що йому треба було знати про українську мову, в тім гуртку були й перші наші граматики, між ними Иосиф Левицький.

І своїх і чужинців притягав до церкви найбільше наш хоральний спів. А треба знати, що на богослуження до церкви св. Варвари заходили й заходять часто найвизначнійші чужинці, світські й духовні; бували в ній нерідко члени цісарської родини, а навіть володарі чужих держав, особливо в часі віденського конгресу, коли то хор російського амбасадора у Відні, українського гетьманича гр. Андрія Розумовського, виступав у ній з композиціями нашого Д. Ст. Бортнянського. В церкві св. Варвари відбувалися також урочисті висвячування епископів. Не треба й казати, що наші віденські парохи старалися особливо в таких урочистих хвилинах виступити якнайгіднійше і представити гр.-кат. обряд якнайкраще перед чужими людьми. Не диво, що краса наших богослужень причаровувала багатьох чужинців, а декого з них приковувала так, що вони ентузіязмувалися для гр.-кат. обряду. Таким ентузіястом став 1813 р. гр. Карло Куденгове з Альзації, таким став 1829 р. еспанський інфант, архикнязь Карл Людвик. Перший прикрашував церкву дорогими іконами, другий перенявся так красою гр.-кат. богослуження, що завів гр.-кат. церкву в своїй італійській домівці, в князівстві Люкка*).

Накінець треба згадати, що гурток при церкві св. Варвари має заслуги і для української історії. А саме з нього в часах Паславського вийшли перші копії високопатріотичного літопису української церкви (Annales ecclesiae ruthenae) Михайла Гарасевича. Очевидно, що гурток цей не був ніколи глухий і на політичне положення українського народу. Особливож рішуче треба було реагувати на всі часи на всякі посягання й замахи Поляків, що загрожували політичному життю галицьких Українців**).

II.

Сучасний стан і вигляди на будуче.

Колись церква св. Варвари була значно більша: вона мала гарну галєрію для публики, великі хори, пивницю і т. д. Одначе після перебудови старого монастиря св. Варвари на нинішні державні будинки (головна почта й міністерство торговлі) зменшено церкву до її теперішнього виду. Тепер вона маленька й темна, тісна також захристія. Всеж таки нинішнім потребам двохтисячної української кольонії у Відні вистарчає вона вповні і хіба тільки на Великдень і на Різдво не може змістити всіх вірних, коли поїздяться до Відня і наші люде з провінції. Церква стиснена згаданими вище державними будинками, тому вона губиться в своїм окруженні; знадвору пізнати її хіба по тім, що на ній є невеличка вежа з хрестом і годинником. Перед церквою є маленька площа, на якій відбувається щорічно йорданська урочистість.

Свого часу був плян зовсім здемолювати церкву св. Варвари а визначити гр.-католикам малу церкву на передмістю Леопольдштадт, на Пратерштрассе. Одначе після довгих переговорів постановлено збудувати нову парохіяльну церкву разом з парохіяльним домом в сусідстві монастиря Домініканів, з чого також нічого не вийшло. Проєкт здемолювати церкву й визначити гр.-католикам на її місце якнїсь барак на окраїнах міста виринув був і цього року — в звязку з задуманим пробиттям улиці до великого будинку почтової каси ощадностей, що стоїть по другій стороні церкви. На енергійну інтервенцію пароха вдалося при помочі кард. Піфля цей проєкт державної влади повалити. Мотивовано саме тим, що церква має свою сторінку в українській історії, що Українці дорожать нею, а в тім і число їх таке поважне, що годі спихати їх до бараку.

Цим разом повелося ще відсунути небезпеку від церкви, але як буде далі?

Коли так приглянутися нашим людям у Відні (а вониж творять ту церкву, вони її основою), то не можна обігнатися від болючих

*) Церква ця існувала ще в 40-их роках м. ст. Придворним капеляном у ній став 1829 р. угорський Українець Микола Лучкай, автор граматики української мови й українських проповідей. Князь Карл Людвик давав м. ин. грошеві підмоги Іванові Головацькому, він піддержував також українські видавництва, напр. „Вінок“ тогож Головацького в 1846 р. (Див. Ярослав Гординський: Основання гр.-кат. церкви в князівстві Люкка в Італії. Записки Н. Т. ім. Ш., 1918, том 125)

**) Пор. д-р Василь Щурат: На досвітку нової доби. (Статя: При церкві св. Варвари у Відні. Львів 1919, ст. 65 і дальші.

боронив переведення такої ідеї, мав проти себе Англійців та Американців, що вважали зайвою таку збройну організацію. Був ворогом окупації Рурщини і з цього приводу демісіонував зі становища президента сенату. Та одночасно як справоздавець Версайського договору у сенаті боронив його в імені пошани міжнародніх законів та моралі.

Упадок „Ґазети Варшавскої“.

Ще перед тижнем принесла була польська преса вістку про те, що „Ґазета Варшавска“, центральний орган польської народової демократії скоро перестане виходити. Відомости польської преси були такі докладні, що розміщували вже навіть редакторів „Ґазети Варшавскої“ частинно на дипльоматичні становища, а частинно до складу редакції варшавської „Ґазети Поранної“. Очевидно, що вістка про захитання матеріяльних підстав того найстаршого, бо заснованого ще в 1774 р. варшавського пресового органу, викликала неабияку сензацію. Бож круг читачів тої ґазети рекрутувався переважно з польських бюрократичних кол, які були все переняті вшехпольською політичною ідеольогією, отже саме тою, яку пропаґувала „Ґазета Варшавска“. Упадок її в нинішних часах хоч і незвичайно важної економічної скрути вказував би взагалі на занепад поширюваної нею ідеольогії.

Нам з обсервації якось важко було допустити, щоби та ідеольогія банкротувала, бо практика саме вказувала навіть на деякий її зріст.

Та ось сама „Ґазета Варшавска“ в 30. вересня принесла сама підтвердження ґазетних відомостей. Вона дійсно паде, але не зовсім, бо ратується від цілковитого упадку ще фузією з варшавською „Ґазетою Поранною“. З днем 1. жовтня не буде вже „Ґазети Варшавскої“ тільки „Ґазета Варшавска Поранна“. Отже обидві названі газети злучилися в одну, поробивши собі взаїмні уступки в названню нового органу. Новий орган матиме той самий політичний напрям, що був у них передтим, отже вшехпольський і виходитиме щодня ранком у побільшеному обсмі. Чи довго продержиться цей новий орган у побільшеному виді, про це переконає нас мабуть недалека будуччина.

Жертвенність мірилом життєздатности.

Українська еміґрація в Чехословаччині і „Рідна Школа“.

Головна Управа УПТ-ва одержала від Кружка гірничих студентів „Каменярі“ в Пшібрамі 430 кч. на „Рідну Школу“. На цю суму зложив почесний член Кружка п. інж. Степан Шараневич, директор копалень вугля в Цітіце 300 кч., а решту зложили члени Кружка „Каменярі“. Крім цього одноразового датку зобовязався п. інж. Шараневич складати що місяця 5% своїх поборів як добровільний даток на „Рідну Школу“ у висоті 150 кч., себто 25 зол. місячно. Також всі члени Кружка „Каменярі“ ухвалили оподаткуватися на „Рідну Школу“. Такі самі ухвали переведи студенти і еміґранти в Празі, Подебрадах, Братіславі, Берні, Йозефові і инших місцевостях. Так памятають на „Рідну Школу“ ті, що живуть серед важких матеріяльних обставин. Таке велике розуміння значіння „Рідної Школи“, цеї важної інституції в сучасному великому лихоліттю приносить честь нашій еміґрації.

Сподіваємося, що цей гарний приклад спонукає і ту велику частину українського громадянства тут, в краю, яка досі стояла осторонь „Рідної Школи“, виконати свій найсвятійший обовязок.

„Рідна Школа“ внаслідок байдужости і необовязковости нашої суспільности находиться тепер в таких невідрадних матеріяльних умовинах, що треба було деякі курси УПТ-ва розвязати, деякі школи УПТ-та закрити, та чимало клас УПТ-ва стягнути. Виплата платень на „1-го“ тих учителів (льок) УПТ-ва, що остають в службі „Рідної Школи“ є під великим знаком питання, а крім цього заперті довги, претенсії Каси хорих і Пенсійного Інституту збільшують видатки Товариства. До тогож треба доконче братися негайно до будови нових шкіл на місце зруйнованих державних, до творення шкіл, курсів і варстатів промислових, реміснича і т. п. Звідки візьме УПТ-во фонди на ці необхідні потреби?

Як що наша суспільність не уявить собі як слід грози положення і не поспішить негайно з більшою визначною одноразовою допомогою, а опісля постійними місячними звичайними датками не уможливить прийти УПТ-ву до рівноваги, то наслідки такої байдужости будуть дуже сумні.

Та з огляду на велику небезпеку сподіваємось, що озветься громадська совість, озветься почуття обовязку; надіємося, що гарний приклад нашої еміґрації в Чехословаччині спонукає всіх досі байдужих негайно прислати більші жертви до Каси Головної Управи „Українського Педагогічного Товариства“, у Львові, Ринок ч. 10.

Коли жертвенністю міряється життєздатністю нації, то ділами докажім, що ми нація спосібна до життя.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

На податкові теми.

Мастковий податок від церковного майна.

Знаємо, що католицьке духовенство, боронячись проти посягань на церковне майно, спиралося на праві канонічнім, австрійській конституції та всяких инших правових нормах, які — очевидно — в Польщі рідко коли мають яке значіння. Одначе не чули ми, щоби хто з оборонців непорушности церковного майна оперся на самий закон про мастковий податок і в ньому шукав ратунку для церковного майна. На нашу думку — закон стоїть на боці оборонців церковного майна; лише, що на законі невірно обґрунтована інтерпретація міністра скарбу штовхнула практику в сторону протилежну намірам законодавця та букві закону.

Справа в тім, що закон (арт. 3, II т. т. д. закона. Д. з. З. ч. 94 поз. 74 1922) цілковито звільняє від мастнового податку „мастки чи їх части, які служать безпосередньо цілям релігійного культу, науковим, освітним, культурним, добродійним і санітарним або доходи з яких обертаються виключно на згадані цілі“. З тексту ясно виливає, що церковні добра поставлені в цілковито однакові умови щодо оподаткування, як і майно інституцій освітних, добродійних і т. д. Візьмім приклад: Лічниця добродійного товариства має нерухомість, яку віддає в уживкування лікарям — як винагороду за їх працю. Положення цеї нерухомости з правного погляду є те саме, що і церковних земель. Ясно, що питання про оподаткування чи неоподаткування відносно одного і другого майна — згідно зі законом — повинно бути розвязане однаково.

Розпорядок міністра скарбу (§. 4, В. т. 6. Д. з. ч. 4 поз. 32 — 1924 р.) допустився недопустимої інтерпретації припису закона. Міністер каже, що ніби то „тільки від мастків і їх частей, що служать цілям релігійного культу, закон вимагає, щоби вони служили тим цілям безпосередньо“... До мастків добродійних, освітних і т. п. інституцій вимога безпосередности служення цілям не відноситься. Порівнявши цю інтерпретацію з текстом закона, мусимо прийти до висновку, що вона не спирається на законі, що вона йому суперечить, та що міністер допустився переступлення уділеної йому повновласти, бо оподатковує ті добра, які закон звільнив від податку.

На нашу думку — всі адміністратори церковних дібр повинні внести рекурси проти виміру мастнового податку до відкличних комісій. То повинно бути зроблене в місячному речинці від доручення платничого наказу про остаточний вимір. Пізнійше проти рішень (очевидно неґативних) тих комісій слід рекурсувати до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Справа йде про великі інтереси і варто все зробити, щоби їх оберегти. Можна думати, що не рекуренти, а міністер буде червоніти перед Трибуналом за свою інтерпретацію. Не допускаємо, щоби який совісний і думаючий правник міг признати правильною інтерпретацію міністра.

Мак.

Відгуки дня.

Сон на яві.

Від якогось часу вперто вдержується у Львові переконання, що я розбогатів. Нема дня, щоби хтонебудь із товаришів чи знайомих не звертався до мене за позичкою.

— Приятелю — кажу одному — та звідкіля я маю мати гроші? Худяга я такий же, як і ти!

— Но-но, знаємо ми — відповідає петент — в тебе гроші є, тільки ти скупий. Забув, як ходив за пару золотими ще недавно?

Заки я встигну щось сказати, відходить обурений на мою скупість.

— Пане Галактіове! Здибає мене недавно знайомий радник. Коли купуєте каменицю?

— Яку каменицю? За що?!

— За що? — підсміхається жрець осліпленої Теміди. А анонси?!..

— Які анонси?

— Ніби ви не знаєте! Але... вибачте, я спішуся.

Лишає мене здивованого і лихого. Що властиво це все має значити? Звідки ця слава багатого чоловіка? Хіба може... який спадок з Америки? Але ні! Недавно що дістав листа, що всі мої знайомі за океаном здорові і бідні.

Хто зна, чи був би я дійшов коли до причини поголоски про моє багацтво, якби не один отець доктор. Стрінув я його передучора коло „намісництва“ і став балакати. Недалекий монастир Кармелітів дав перший тему до розмови. За цим, льоґічно йдучи, ми обговорили конечність целібату, а з цього перескочили на кепські часи.

— Що вам, каже отець доктор, — махнете пером і гроші як полова сипляться.

— Дай Боже вам стільки біди! — побажав я йому від щирого серця.

— Що? в вас також зле!

— А може ні!

Отець доктор хвильку дивився на мене прижмуреним оком, а далі не втерпів.

думок і побоювань за дальшу долю церкви св. Варвари. Не можна тому, що на наших таки очах пропадають десятки й сотки наших людей, особливо молоді, в чужому морі, пропадають безповоротно.

Дві причини складаються на це: повільна, але неминуча германізація, що є природним випливом великого німецького культурного центру, й жива, неперебірчива антирелігійна (передовсім антикатолицька) агітація, що її в останніх роках ведуть у Відні з великим розмахом. Короткий погляд на суспільне й матеріяльне становище, як і на розподіл українського елементу у Відні пояснить нам найкраще одно і друге.

Українських еміґрантів у Відні можна поділити на дві нерівні групи: більшу робітничу й меншу інтеліґентську. В одній і другій є більшість таких, що прийняли австрійське горожанство, стали Австрійцями. Меншість живе на становищі „терпимих“ чужинців, горожан без батьківщини. Ті, що мають австрійське горожанство, здебільшого забезпечені: б. урядовці дістають пенсії, инші (робітники) працюють по всяких державних і міських установах. Далеко тяжче положення „горожан без батьківщини“, до яких очевидно треба зачислити й дрібну вже нині горстку політичних еміґрантів як з Західної, так і з Великої України. Ті люде пробиваються у великій більшости дійсно божим чудом через життя — живучи серед найбільших злиднів, голоду й холоду. Бо якже здобути їм працю й заробіток, коли Австрія ціла терпить на хронічне безробіття, коли свій власний кваліфікований робітник, свій власний інтеліґент не можуть знайти роботи?

Можнаб іще пробувати ділити наших віденських еміґрантів з партійно-політичного погляду, але це багато нам не пояснить, зрештою партійно-політична диференціяція українського елементу у Відні пішла не надто глибоко. Нас цікавить в даному разі процес денаціоналізації віденських Українців, а він в сучасних відносинах мусить поступати, на жаль, швидким темпом. Бо сприяє тій денаціоналізації саме змальована вище суспільна структура нашої віденської кольонії, повна економічна її залежність від чужих національно-державних чинників з одного, або безвихідне матеріяльне положення її з другого боку. Сприяє й відірваність від рідного ґрунту, а то й постепенне затрачування всякого звязку з Рідним Краєм, що абсолютно за мало цікавиться тою еміґрацією — в противенстві до Чехів, Мадярів, чи хочби Поляків, що не тільки інтересуються, а й опікуються своїми людьми у Відні.

Одинока запора денаціоналізаційній хвилі — своя церква. Це найкраще видно на дітях нераз передових наших Віденців, бо на них найскорше ділає чужа школа, чужа вулиця, чуже окруження. Де батьки мають якийсь звязок з церквою і свої діти до неї посилають, там германізація не має більшого впливу; деж справа мається навпаки — там уже друге наше покоління пропадає для нас безслідно. Вже тепер треба церковні науки говорити українським дітям німецькою мовою, а що буде в найблизчій майбутности? Чи не прийдеться так говорити до всіх вірних, чи не доживемо ще того, що гр.-кат. парохія у Відні буде складатися з Німців?...

Друга справа — протирелігійна агітація, що зазначується головним чином масовими виступами з католицької церкви. Агітація ця має у Відні загалом значний успіх, бо в останніх роках покидає тут католицизм коло 20.000 осіб річно. Обчислюють, що якби цей рух поступав з такою силою дальше, то за дватри людські покоління не стане у Відні ні одного католика... Щодо віденських гр.-католиків, то їх цей рух захопив дещо слабше. Всеж таки дотичні цифри з двох останніх літ не ворожать нічого доброго на будуче. Так в 1923 р. виступило з гр.-кат. церкви у Відні 33 особи (вступило 5), в 1924 р. виступило 27 (вступило 5).

Так отже бачимо наглядно, що як денаціоналізація через вплив великого міста (непотрібно пригадувати, що найскорше поступає вона в мішаних подружах), так і протирелігійна пропаґанда може стати в недалекій майбутности поважною загрозою коли не для дальшого істнування, то в кожному разі для національного українського характеру нашої парохії у Відні.

Цьому по силам протиділати — обовязком кожного з нас, в першій мірі одначе відповідальних за долю церкви чинників. Тим більше, що роля її ще далеко не закінчена, що вона повинна й мусить сповняти за кордоном свою місію. Тим більше, що церква ця переховує і в своїм нутрі і в парохіяльнім уряді при Рімергассе цінні скарби-памятки, дорогі серцю кожного віруючого. Так в церкві св. Варвари найшли приміщення в окремій скритці мощі архієпископа полоцького Йосафата Кунцевича, проголошеного римською курією святим. Так є в ній прекрасний іконостас і кілька дуже вартісних образів, між ними образ св. Спірідіона, куплений 1814 р. згаданим уже гр. Куденгове. На згадку заслуговує ще й євангеліє, видане Київо-Печерською Лаврою 1780 року, в срібнім окутті, з чудовими прикрасами (ґравюрами) — дар Марії Тереси, як також багато инших цінних памяток. В домівці парохії переховується бібліотека, архів і книги парохії, що ведуться від її істнування, як також великий образ св. Миколая, дар тогож самого Куденгове.

— Скажіть правду! Скілько вам платить фабрика мила „Мута“ за рекляму?

Щойно тепер я зрозумів усі ті натяки на мої багатства і всю заздрість моїх товаришів.

— А як думаєте, скілько я можу брати?

— Мінімально 300—400 золотих!

— Отче докторе! — скрикнув я — може в вас є яка фабрика? Байдуже яка і чого, коби тільки була. Я за половину ціни буду її рекламувати, ще й товарі по місті повезу.

— Говоріть здорові. Не беріть мене на біс, добродію Галактіоне!

— Свого дою, що не беру...

Отець доктор перервав мені.

— Вибачте, але я спішуся... Доброго здоровлечка.

Я знов остав сам зі своїми думами, порожною кишенею і кепським вражінням.

Ціла історія мойого багацтва почалася від тих кілька згадок про мило „Мута“ у моїх фейлєтонах. На жаль, люде грубо помилилися що до кінця тієї історії. Ох! Як же то булоб гарно, колиб вони казали правду!... Думаю, що як десь у фейлєтоні прийдеться мені згадати бльошкярника Карпика, то скажуть, що я маю футро зі соболів, а як „Фортуну“, — що я пю каву з помадками.

П. Т. Знайомі, будьте хоч раз правдивими пророками!...

Моє збагачення милом „Мута“ прибрало в останніх днях такий розголос, що довідалася про це і влада. Ось переді мною лежить документ:

„До п. Галактіона Чіпки!“

„Приймаючи в засаді, що анонсами в своїх фейлєтонах заробляєте місячно від 200—300 зол. визначуємо вам 100) зол. доходового податку річно і взиваємо вас[illegible] до 14 днів викупити собі промислову карту, без якої дальше заробкування буде каране по мисли параграфів 58 і 65 закона карного“...

Прошу тепер сказати, що мені чинити, що мені діяти! У Львові банкротують першорядні фірми, в Бориславі ліцитують „Сільву Пляву“ — а все це через той податок. Маюж я задля цього податку вмерти з голоду?!

Ні!... Лішце зрезиґнувати з анонсів і від цілої справи вмити руки милом... Шіхта.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число нашої газети сконфіскувала прокуратура за два уступи з передової статті п. з. „Numerus clausus“.

— **„Політика“.** На днях появиться у Львові „Політика“, двотижневий огляд українського життя під редакцією д-ра Василя Панейка, який одночасно фіґурує як видавець. Відповідальним редактором „Політики“ виступає інж. Юліян Мудрак. Головними співробітниками цього органу — крім д-ра В. Панейка — є д-р Ст. Томашівський й Ів. Кревецький. Новий орган друкується в друкарні відомого сіоністичного діяча Ігнатія Єґера. Як можна заключати зі складу видавців, редакторів і співробітників, новий орган буде висловом українського консерватизму і клерикалізму.

— **Записи на краківському університеті.** Повідомляють нас, що у краківському університеті прийнято на перший рік медицини: всіх зголошених, 25 Поляків і Українців та 50 Жидів. Інформація на картці так стилізована, що не знати, чи прийнято по 25 Поляків і Українців, чи 25 Поляків і Українців разом. Здається, це останнє. В такому випадку не знати, кілько саме Українців прийнято. Вчора, себ-то 29. вересня, були ще вільні місця на медицині. Вписи продовжені на кілька днів (мабуть до 5-того). Українці неприйняті у Львові повинні негайно їхати до Кракова на власне ризико.

— **Вияснення** до новинки „Справедливий жаль“ в ч. 217 „Діла“ з 30. IX. 1925. Ще осінню 1919 р. закупив старшинський корпус 6. української бриґади в тів. Яблінним, при допомові команди бриґади, інструменти і ноти — які по розвязанню табору, по думці постанови старшинського корпусу, мали стати власністю Муз. Тов-а ім. М. Лисенка у Львові. Письмом з дня 11. 6. 1924 р. звернувся сотник д-р І. Козак до тов-а ім. Лисенка з проханням оставити даровані тов-у інструменти і ноти членам орхестри, як їх майбутнє джерело заробітку, з чим Тов-о було згодилося. Тимчасом зайшов в таборі прикрий інцидент, коли то члени орхестри відмовилися грати на похоронах свойого товариша, стрільця Саламахи. Чеська влада табору, обурена тим поведенням, розвязала орхестру і силою відобрала членам усі інструменти, а 14 таборян запроторила у тюрму. Інструменти перебрала чеська управа у своє переховання а Тов-о Лисенка вільно перебрати інструменти до Львова, — що й сталося перед кількома тижнями. Виходить з того, що Тов-о Лисенка маючи повеєші інформації, є й досі думки, що інструменти і ноти куплено за гроші старшинського корпусу — а не за гроші вояцтва, членів орхестри і стрільців, а в слід за тим висказано публичну подяку (ч. 194 „Діла“), тільки старшинам УГА, а з окрема чеській управі за переховання інструментів на протязі кількох місяців. — *И. [illegible]* голова Т-ва ім. Лисенка.

— **Славянське Обєднання у Загребі.** Пишуть нам зі Загреба: З різних сторін доходять до нас запити про „Славянське Обєднання“ у Загребі. Щоби не було баламутства, головнож щоби ніхто не мав причини підсувати загребським Українцям якогось „обєднання“ з Поляками, подається нашому загалові до відома витяг зі заяви „Славянських товариств“, прийнятої на засіданні делєгатів дня 9. м. м. і оголошеної в загребських часописах: „Інституція Славянські Товариства у Загребі“ поставила собі за ціль плекати славянські взаємини. Ціль осягається згідною працею товариств, обєднаних при збереженню повної індивідуальности кожного товариства і на підставі необмеженого признання славянських націй, без огляду на держави, в склад котрих вони входять або входили. Праця „С. Т.“ полягає на пізнаванню і ширенню культури славянських націй у своїм культурним центрі (Загребі) і на познайомлюванні славянського світа з національно-культурними відносинами полудневих Славян, а спеціально хорватського народа“. В обєднання входять товариства: „Ческа Беседа“, „Русскій Кружок“, „Українське Товариство Просвіта“, „Чесько-словачка Обец“ і „Польске коло“ як секція „Тов. хорв. письменників“; членів усіх цих товариств начисляється до сімсот. Як довідуємося, в останнім часі за ініціятивою місцевих Болгар і приятелів болгарського народу ведеться акція за оснуванням болгарського товариства у Загребі, котре має намір вступити в обєднання „Славянських товариств“. Від Поляків входило в обєднання спершу „Польсько-югославянське товариство“, яке місцевий „Obzor“ назвав був „мертвородженою дитиною“. Та ця „дитина“, котрої головою був Словінець проф. Ілешіч, ожила, коли п. Василь Войтанівський при отворенні „Славянської читальні“ згадав про гаразди, яких зазнає український народ під польською владою. Спір тягнувся майже чотири місяці і скінчився виступом з обєднання „Поль.-югосл. товариства“ — а його місце зайняло ad hoc основане „Польске коло“, котрого члени живуть з другими членами обєднання у згоді. Адреса українського т-ва Просвіта в Загребі така: „Ukrajinsko Društvo Prosvjete“ — Zagreb, ul. Draškoviceva N. 23|Y. 17. S.H.S.

— **На увагу українським співочим товариствам.** Союз хорватських співочих товариств у Загребі обходитиме дня 25. і 26. жовтня ц. р. свято тисячліття хорв. королівства і 50-літній ювілей свого істнування. З тої нагоди вислав через „Бандуриста“ у Львові запрошення усім українським співочим товариствам взяти участь у хорватському святі. Котре українське співоче товариство не могло би взяти участи в згаданому святі, повинно бодай вислати листовне привітання на адресу: „Savez Hrvatskih Pjevačkih Društava“ Zagreb, Prilaz N. 28|II. S.H.S. або через загребську „Просвіту“.

— **Тисячліття хорватського королівства** і славянські товариства в Загребі. „Славянські товариства“, в склад котрих входять і „Українське товариство Просвіта“, вирішили на конференції делєгатів улаштувати з нагоди тисячліття хорв. королівства всеславянську академію, на якій мали би виступити з промовами чільні культурно-національні діячі поодиноких славянських народів. Як зачуваємо, Москалі вже зголосили свого промовця; инші товариства мають обовязок повести в цій справі переговори зі своїми науковими інституціями.

— **На честь і славу польської поліції.** Перед тижнем відбувся з великою помпою „tydzień polskiego policjanta“, так добре відомого в історії нашого народу під сучасним польським пануванням. Потворено спеціяльні комітети для вшанування заслуг польської державної поліції і збірки добровільних датків на її цілі, як будови домівки польського поліціянта, бурс для дітей польських поліціянтів, підмоги для вдів і сиріт по польських поліціянтах і т. д. Комітети приготовляли великі паради в честь десятиліття польської державної поліції (хоч сама Польща істнує всього 7 літ) і видали в пресі і величезними афішами відозви до суспільности, щоби морально і матеріяльно підпомагала польську державну поліцію, а сама поліція афіші ширила по найдальших сільських закутинах. Такий комітет основано і на тернопільське воєвідство під проводом воєводи д-ра Завістовского, а в його складі знайшлися і дали свої підписи під відозву адвокат д-р Станислав Чикалюк і о. Володимир Громницький, почесний крилошанин, декан і парох Тернополя, котрого підпис на відозві показували поліціянти неодному нашому сільському священикові, вказуючи на нього як на примір льояльности.

— **Знов дефравдація.** Органи Польської Каси Ощадности відкрили великі надужиття, яких допустилися їх власні урядники. Внутрішні доходження виказали, що завдяки тим дефравдаціям ПКО понесла багато-тисячні страти в золотій валюті. Надужить допустилися два урядники, яких імен польська преса чомусь не публикує. Справу передано прокураторії, яка арештувала обох дефравдантів.

— **Нова летнича катастрофа.** Що Польща має втаки дуже тендітної марки видно хочби з цього, що летничі катастрофи в Польщі не тільки не припиняються, але з дня на день множаться. Осьвчора сколілась нова катастрофа у Варшаві на т. зв. мокотівському летовищі. Летун поручник Барановскі піднісся на військовому апараті марки Ванвина у воздух до висоти 500 метрів. Там щось мусіло статися моторові, бо літак звалився на аеродром, розбився на дрібні куски та розшматував тіло летуна.

— **Відгуки оперових диссонансів.** Авантюра польських студентів у міськім театрі під час вистави „Фавста“ на адресу Жидів-членів орхестри — ще не скінчилася. Поль кі студенти ображені епітетами редакції „Хвілі“ про „брутальну та провокаційну поведінку голоти“ звалились громадно під редакцією жидівського денника і демонстрували вигуками, силкуючись вдертися до редакції. Поліція боронила домівки редакції.

— **Арештування за фотографію гробу.** Поліція арештувала брата розстріляного комуніста Ботвіна за те, що він замовив у фотографічнім заведенні знимки гробу свого брата. Арештування основується на здогаді, що ці фотографії мали служити для пропаганди. З того виходилоб би, що навіть фотографія занимних могил людей небезпечних за життя, може стати небезпешною.

— **З політика ректором, ще й китайським.** Радянський уряд заснував у Москві китайський університет, де може вписатись 2000 китайських студентів. При університеті буде академічний дім для 300 студентів. Ректором цього університету вибрали відомого комуністичного діяча Радека.

— **На чому може заробляти уряд?** „Правда“ подає звістку, що радянський уряд зобовязався доставити одній американській фірмі повні колекції російських марок та банкнотів. Марки та банкноти мають бути починаючи від панування Миколи II. аж до останньої доби революції. За всю цю збірку має уряд одержати 500.000 долярів. Можна уявити собі скілька в Америці є філятелістів, ще й таких, що пропадають за російськими марками.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Ухвали жид. кола.

1. X. жидівське пос. коло радило дальше над політичним положенням і над справою „numerus clausus“ на університетах. Крім того коло ухвалило свою співучасть у зїзді нац. меншостей у Женеві. Коло рішило подати до відома, що 1) польський уряд зірвав порозуміння, заключене з жид. представництвом, 2) признати хибним дотеперішній політ. напрямок кола (репр. пос. Райхом), що йде в напрямі порозуміння з урядом Грабського, — і перейти до опозиції, 3) в звязи з тим змінити президію кола. Голосування над резолюціями буде у вівторок.

Чічерін у Берліні.

На конференції Чічеріна з Штреземаном, при участи канцл. Лютера, обговорювано справу рад.-нім. торг. договору. Чічерін мав домагатися, щоби Німеччина в С. Народів не вела протирадянської політики. Чічерін побуде в Берліні якийсь місяць на лікуванні у проф. Клемперера.

Змова на життя анґл. короля.

Анґ. поліція впала на слід змови на життя англ. короля. Всі англ. пристані стережуть пильно. Зачувати, що два члени комун. централі в Берліні, що перебувають у Льондоні, беруть участь у змові.

Біржа.

Львів, 2. жовтня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція зниżкова. Курс дол впав на 10 до 14 точок. Оборот середній. Амер. дол. 6·07 — 6·10, канад. дол 5·65 — 5·70, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·65 леї 0·02·66 — 0·02·75, франц. франк 0·27·00 — 26·50 швайц. фр. 1·11—1·12, анґ. фунт 28·50—28·82.

З судової салі.

Сензаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Філясевіч, убійник Ст. Корнелії перед судом.

Семий день розправи.

Відбувається дальше переслухання свідків.

Свідок Марія Павловска, власниця крамниці, зізнає про подробиці моменту написання й відіслання Філясевічам листа до п-ни І. Л. зі заповіддю самогубства. Свідок Маріян Поляньскі, студент, подає маловажні дані про обох молодців, особисто знайомих йому. Свідок Владислав Скальскі, кореспондент „Балтіше Цайтунг“, випадковий знайомий обвинуваченого, бачив як той кидав грішми, буцім то заробленими на лєвісинті в Гор. Шлєську. До любовних історій Філ-а свідок не привязує ваги, бо на його думку Філ. є здібний що кілька днів любитися „на смерть“ в иншій жінці. Раз обв. оповідав свідкові, що є студентом 4 року політехніки, вчить у промисл. школі і сподіється стати асистентом. Взагалі чував про обв. багато поганого; особисто вважає його „нарвавцем“. Свідок Тадеуш Вольфарт, студент, знав лише Корнелію, про якого висловлюється дуже прихильно. Не вірить, щоб Корнелія був здібний казати про жінки з цинізмом. Свідок Юліян Словіньскі, студент, знав обох; нічого нового не додає. Свідок Ержи Хвалібоговскі, родинний лікар і приятель пп. Філясевічів, подає подрібну характеристику обвинуваченого, ілюструючи її прикладами. Добросердечний, охочий до послуг, щирий і заразом фуріат, блазнюк, брехун — обв. єднав у собі найбільш суперечні прикмети й хиби. Раз, за одну увагу, обв. кинувся на свідка з гачком від печі. Свідок нераз радив батькам поважно займатись сином, бачучи, як той морально скочується щораз нижче. Свідок проф. Клеменсевіч знає обв. лише побіжно. Свідок інж. Клявдій Філясевіч, директор школи промислової, батько обвинуваченого, подає докладну біографію сина. Обвинувачений змалку виказав себе нервовим, мав часто конвульсії; був впертий, бив за будь-що товаришів забави: щоб матері зробити прикрість — товк своєю головою об стіну. Потім вдавався у бійки з вуличниками, так, що треба було вічно пильнувати його. Майже завсіди приходив зі школи побитий, а то й покровавлений. Побачивши раз аероплян, наслідував його лет у кімнаті — і розбив собі голову. Свідок від 1914 р. служив у війську, а мати не могла дати собі ради з обвинуваченим. Колиж в 1918 р. батько взяв сина до свого військового загону, вояцьке товариство ще гірш подіяло на хлопця. В 1919—20 рр. обв. раз-по-раз тікав зі школи. Матуру складав тричі і ледве склав її. Виявляв щораз нагальніший характер, так, що дома боялись взагалі зачіпати його, щоб не викликати авантури. Про знайомство сина з Корнелією знав мало. Про катастрофу дізнався від комісаря Коварского. Під впливом жінки свідок вислав синові до вязниці картку з прощенням — тепер жаліє того. Свідок адв. д-р Міхалєвскі оповідає ріжні екстраваганції з життя обвинуваченого.

8-ий день розправи.

Свідок Янiна К., кабаретова артистка, була арештована під підозрінням убивства Корнелії, в звязку з натяками на „білі хризантеми“, найденими в одному з її листів. Чула гіпотезу, що Філясевіч убив Корнелію тому, що Корнелія знав „якесь свинство“ обвинуваченого. (Про „білі хризантеми“, тайну пок. Стефануса, підозрілі грошеві поличики і т. д. свідок нічого не каже, дарма, що мається враження, наче би вона знала багато дечого більше).

Слідує відчитування старих зізнань свідків, які на головну розправу не явилися.

Польські офіцери і український фортепян.

Великого шуму наробило в польському соймі і в пресі домагання польської влади видачі судові всіх українських послів польського сойму за образу членів офіцерського клюбу в Тернополі, поповнену в цей спосіб, що згадані посли в соймовій інтерпеляції до міністра військових справ домагалися звороту товариствам „Українська Бесіда“ і „Тернопільський Боян“ в Тернополі їхнього фортепяну, забраного безправно і силою польським військом ще в 1919 р. і знаходячогося досі без ніякого правного титулу в руках офіцерського клюбу 54 п. п. і ґарнізону в Тернополі. На соймовій арені ця справа ще не зліквідована і тому цікаво буде подати до відома нашого громадянства і наших послів присуд тернопільського окружного суду відносно згаданого вище славного вже нині фортепяну.

Дня 24. січня 1923 р. внесли тов. „Українська Бесіда“ і „Тернопільський Боян“ в Тернополі як власники через адвоката д-ра Степана Балана в Тернополі ревіндикаційний позов проти Офіцерського Клюбу 54 п. п. і ґарнізону в Тернополі про видачу фортепяну до числа справи суду окружного в Тернополі III. I. 6 24/23. (Cg I. b 24/23). Подійсний стан позву опирався на цьому, що в другій половині 1919 р. прийшли до мешкання покійного нині радника Івана Перуна в Тернополі, де тоді був у переховані фортепян позиваючих товариств, польські жовніри і не виказуючися домівникам ніяким дозволом і ніякою [illegible] з їх спротиву силоміць забрали фортепян до Офіцерського Клюбу, котрий нині, [illegible], знаходиться досі в зарекві[illegible] [illegible], дімі „Українська Бесіда“ [illegible] в будинку Пов. Тов. Кредитового. [illegible] [illegible], про ревіндикацію не могло тут бути мови, бо фортепяни ревіндиці не відпадають, а врешті не було дозволу від [illegible] окупаційної власти, себто від [illegible]

Розпочався довгий процес (всіх судових розправ було щось 15), бо пізваний Клюб всіми силами і всілякими жидівськими адвокатськими кручками старався насамперед доказати, що фортепян походить від якоїсь дідички біля Проскурова, котра в 1920 р. в часі відвороту Поляків подарувала його польському капітанові (тепер майорові 53 п. п. в Стрию) Янові Гурі, а цей дарував його позваному Клюбові. Ця теза упала, бо майор Гура як свідок заперечив, щоби дістав в дарунку спірний фортепян і щоби його опісля дарував позваному Клюбові. Перед кінцем процесу пізваний Клюб виступив з тезою, що спірний фортепян правно зареквірована на віч військового скарбу і він тим самим набув його на власність. І цього не доказано, бо переслухані на цю обставину польські офіцери факту реквізиції фортепяну не потвердили. Натомісць переслухані під присягою свідки проф. Василь Безкоровайний, довголітній дирігент „Тернопільського Бояна" і радник Іван Топольницький, бувший голова „Української Бесіди" — як рівнож слуханий як сторона д-р Степан Чумак, що знали спірний фортепян зперед війни, рішучо і понад всякий сумнів ствердили по оглянені його на місці на основі певних згорш означених характеристичних прикмет, що спірний фортепян є власністю позиваючих товариств.

На днях доручено адвокатові д-ру Ст. Барановi писаний присуд суду окр. в Тернополі з дня 8. вересня 1925 р. до Сд. b 34/23/37, котрого тенор звучить:

Пізваний офіцерський клюб довжний до днів 14 під строгістю екзекуції видати позиваючій стороні короткий фортепян оріхової краски фірми Прокш і заплатити кошти спору в квоті 485 зол. 70 сот.

В мотивах присуду устійнено на основі заприсяжених зізнань свідків проф. Безкоровайного і радника Топольницького та зізнань сторони д-ра Чумака, що позиваючі товариства є власниками спірного фортепяну і що пізваний клюб прийшов в його посідання в спосіб безправний, не виказав ніякого титулу посідання і мусить уступити позованкам (§ 372 і § 373 цив. зак.). Суд не приняв також факту реквізиції спірного фортепяну, бо по думці арт. 1. зак. з 17/4 1919 В. з. ч. 32 про річеві воєнні чинитьби має держава право реквірувати для себе на власність за відплатою рухомі річи для заосмотрення армії або оборони держави, а фортепян як річ цілковито непотрібна для заосмотрення армії або оборони держави не підпадає під постанову цього артикулу. Зрештою не додержано тут і формальної постанови з арт. 6 цит. закона, бо не видано реквізиційного наказу через власть адміністраційну і військовий скарб не став власником спірного фортепяну — отже не міг ним стати і пізваний клюб. Присуд устійнює, що фортепян забрано з поминенням постанов арт. 6. і арт. 7. цит. зак., і що поминення цих постанов на основі арт. 15 цит. зак. може бути каране як надужиття урядової власти по думці закона карного.

Пізваний клюб мимо цього ніяк не хоче видати фортепяну їх власникам і вніс апеляцію, не маючи до неї ніякої мериторичної ні формальної основи.

Для виконання присуду треба буде просьи бутних офіцерів інтервенції згори і сам факт подати до відома Ліги Націй з долученням оригіналу присуду.

Зі спорту.

Беркут — Україна 2 : 1 (1 : 1).

(Перемишль.)

Осінній тихий день. Над берегами Сяну. На грищі Ґаґібору. Здалека рештки фортів, два мости над рікою, високі вежі міста і замок старовинний, а дальше мальовничі горбки півколесом мерехтять.

Приїхала зі Львова (27 вересня 1925) футбольна „Україна" на реванж з перемиським славетнім „Беркутом". За серпневу невдачу і сором перед світом хотіли Львовяне безпощадно відомстить.

Барусевичові не треба футболівок, — похвалялися грачі „України" ще в поїзді, — він сьогодня не буде мати роботи. Але ріжні зловіщі ознаки не промовляли на користь „України": голова футбольної секції програвав у дорозі в „лябета" через „даму", небезпечний (мускулами) Волинець явно фаворизував „Беркута", а перед самими змаганнями Оприск, надуваючи мяч, перебив шилом душу. Тіло охляло і грачі зараз охляли. На тренінгу прийшлося грати господарським мячем, новим, малим і легким. І вже тоді було видно, що „Україна", привикла до болотнистого терену і важких шлапаків, не дасть собі ради з надутою шкірою малих обємів і малої ваги. І вже тоді було ясно, що лекше членові „України" копнути чи навіть збити з ніг першого ліпшого грача з „Беркута", ніж копнути воровистий мяч. На суддю п. Слезака теж не можна було покладати надто великих надій. Публика, досить численна, уся була по стороні „Беркута", не так як у Львові, де видці радше оплескують чужі дружини, ніж свою.

Перебіг гри був не дуже цікавий. Стрілів до воріт з обох боків було мало, бо „Україна" мала лише одного стрільця Журського, а той один мав шаленого „веха". Карного стрілив певно 3·45, зате змарнував багато некарних стрілів. Крім того дві прегарні позиції спатапашив Чорній. Для „Беркута" перші ворота стрілив Алексевич 3.47, другі Мандзій 5'14, перед самим кінцем змагань. „Україна" в грі мала велику технічну перевагу, що видно хоч би з відношення варіжняків 8 : 3, але „Беркут" грав амбітно і з більшою посвятою. Його заложники доказували чудес героїзму, не гірший був і воротар Проза. З грачів „України" найліпший був Дахнівський. Оприск несмачними оплесками полошив ворожих грачів, але безуспішно. Робить враження зужитого грача. Але й молоді списувалися цим разом поганенько. К—р не вміє стріляти, Б—якові мяча раз-два відбирали, И—ко отяжілий. Грачі повинні рішуче занятися систематичною руханкою, що одинока дає ціпкість і силу тіла, і не занедбувати легкої атлетики, що є конечним підготуванням і просто необхідною передумовою всякого спорту. **Т. Ф.**

Буй Тур — Сокіл 3 : 1 (1 : 0)

(Станиславів.)

Дня 27. IX. ц. р. розіграв „Буй Тур" товариські змагання зі „Соколом". Гра на загал дуже цікава, проваджена під знаком переваги „Буй Тура", який виступив до змагань з кількома резервовими грачами.

Ворота для „Буй-Тура" стрілили: Козло з гарного перебою, другі Моклович з подання Козла і треті Павловський з вільного. Одинокі ворота для „Сокола" стріляє середина нападу.

З „Буй-Тура" виріжнялись передовсім: Гусак, Козло і резервовий воротар Лабенський, з Сокола натомісць оборона і праве крило. Наріжняки 3 : 2 для „Буй-Тура". **3—сьний.**

Бібліографія.

КНИЖКИ:

Омелян Попович: ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ ДЛЯ ВСЕНАРОДНІХ ШКІЛ. II. частина (3-ій рік науки). 1925. Накл. Українського Педаґ. Т-ва. Ст. 59.

ЖУРНАЛИ:

СВІТ, ілюстрований двотижневик. Ч. 12. Зміст: Під осінь. Артур Рембо: Офелія, пер. В. Бобинський. Д-р Л. К-я: Життя і смерть. II. Боротьба зі старістю. Клим Поліщук: Петро Довбанюк (з волинських оповідань). З життя Ескімосів. Василь Атаманюк: Нас так багато... Розкопки в Криму. Зеркало. Мандрівка риб. Ослячі печатки. Памятки старовини. Павло Лада: Мамусі... Талісмани. В новій ролі. Віктор Гюго: Смерть члена конвенту. Памятник Івана Жіжки. Найстарше дерево на світі. Варварська мода. Легенди шахової гри. Театр пустині. Спадщина царів. Культурна праця. Боротьба за воду. Шаляпін і Горкій. Нові книжки й видання. Евтаназія. Жолудок Львова. Використання морських хвиль. Наші пластуни. Місто вічної молодости. Веселий куток. Ілюстрації: Місячна ніч. Р. Теґнер: Побіда, Оксана, 4-літня танцюристка трупи Авраменка. Ректори українських високих шкіл у Чехословаччині. Оселя Ескімосів. Гурт пролетарських письменників у Канаді. Катерина Лопухіна, танцюристка. Красуня з гір — світл. Сеньковський. Драматичний гурток в Перемишлі — світл. „Спорт". Памятник Жіжки. Варварська мода. Спадщина царів. „Народний Дім" в Знесінню, біля Львова. Перша жінка професором анатомії. Володимира Божейко, піаністка. Святочне відкриття пластової стрічі. — В додатку 10-ий аркуш повісти П. Бенуа: „Атлантида", в перекл. В. Завадської.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстр. журнал для дітий. Серпень, ч. 8. Зміст: Людмила Волошка: Ранок. О. Білоусенко: Гоп-гоп! Соня Веселка: Наука. О. Білоусенко: Колобок. Нуся: Кого я люблю. Яр. Мандюкова: Оповідання сливочки. П. Люпенко: Котяча наука. О. Білоусенко: Понад рідним краєм. Слава Яремова: Казка про пальму і сонце. Іванна Блажкевич: Відважна Оксанка. Т. С-люк: Несподіванка. Комарове горе. М. Рубакин: Як звірята працюють та добувають собі їду. Павло Богуцький: Моя любов. — Сміховинки. — Загадки.

✝ Посмертні згадки.

Станислав Бринович, бувший майор австро-угорської армії, а опісля підполковник Української Армії, помер в Тернополі 30 липня 1925 на сімдесятому році життя. Покійний родився в Немячи пов. Броди з священичої сімї і по скінченні семої кляси гімн. вступив то війська а опісля до кадетської школи. Як офіцер служив в ріжних полках. В р. 1902 внаслідок нещасного упадку з коня став інвалідом і в ранзі капітана пішов на емеритуру. Поселився в Тернополі, звідки походив його батько і де мав малу реальність і вів життя скромного емерита, належачи до місцевих українських товариств. З вибухом світової війни вступив до військової служби в етапі й авансував тут на майора. По розпаді Австрії, маючи вже 63 роки зголосився сам до військової служби в У.Г.А. і став шефом санітарних заведень в Тернополі, де сумлінно і з повною посвятою сповнював свій обовязок, авансувавши з часом на підполковника У.Г.А. По відвороті за Збруч Покійний остав на місци для опіки над недужими. Поляки по заняттї Тернополя його арештували і посадили в „Бриґідках" у Львові, а опісля довший час конфінували. За большевицьких часів арештовано його вдруге, але ні польська, ні большевицька тюрма не зломила його твердого характеру. Покійний — безженний до смерти жив в останніх роках у великій нужді, бо власного майна крім хатини не мав, а Поляки до кінця не виплачували йому його австрійської офіцирської емеритури. Мимо лихої долі не падав духом і вірив у наше повне воскресення. Похоронили його при численному здвизі тернопільського міщанства і нашого бувшого стрілецтва. На жаль ані ніхто з духовенства, ані з бувших старшин У.Г.А. не попрощав покійника над його могилою В.Й.П.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Бережани. Саля Сокола.
3.X. „Вихрест".
8.X. „Гріх".
9.X. „Казка Старого Млина".
10.X. „Сатана".
13. X. „Ніч під Івана Купала" (працальна вистава).
Підгайці. Саля Сокола.
4.X. „Циганка Аза".
5.X. „Пан Твардовскій".
6.X. „Маруся Богуславка".
7.X. „Вій".
11.X. „Ніч під Івана Купала".
12.X. „Казка Старого Млина" (працальна вистава). 562 2—?

Український театр під дир. І. Когутяка.

Збараж саля Сокола.
Субота 3. X. премієра „КНЯЖНА ЧАРДАША".
Неділя 4. X. „ХАТА ЗА СЕЛОМ".
Понеділок 5. X. „НАТУСЬ".
Второк 6. X. „БАРОН КІМЕЛЬ".
Доброшірка саля Просвіти.
Субота 3. X. в день свята кооперативи „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ".
Лубянки саля Просвіти.
Неділя 4. X. о год. 2 пополудне „ЗАПОРОЖСЬКИЙ КЛАД".

З днем 20. IX. заанґажовано до театру п-ню Сосенко як співачку і п. Сосенко баритон. 569 1—3

Український мішаний хор Д. Котка:

Пятниця 2.X. Львів.
Субота 3.X. Львів. 518 7—?

Адміністрація хору повідомляє, що окремих концертів для шкільної молоді не буде, а через те на кожний концерт призначено відповідне число студентських місць по ціні 1 зол. Білети на всі концерти продає Народня Торговля (Ринок 36).

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Позір Бузеччина!

На 25. жовтня 1925 о 2 год. в „Бурсі на Греблі" відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружка У. П. Т. в Бусьну.

Ярема Евген, голова. 566 1—1 *Д-р Струтинський Микола* секретар.